

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
 dos.Z.Məmmədov
“12” sentyabr 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050709- Torpaqşünaslıq və aqrokimya (A+B)

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: ”Aqrar elmlər”

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Aqrokimya (Program Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 11.07 2019-cu il tarixli F-436 sayılı əmri ilə qrif verilmişdir).

Kodu: İPF-B12

Tədris ili: II (2025-2026)

Semestr: III (Payız)

Tədris yükü: Cəmi 180 saat: Auditoriyadan kənar - 120 saat Auditoriya saati – 60 (30 saat mühazirə, 30 saat laborator).

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

Auditoriya N: müh.314; lab.114.

Saat: I gün 1-ci saat müh.; II gün 2-ci saat lab.

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Babayev Xalıqverdi Yüsub oğlu.aqr.e.ü.f.d., dos.

Məsləhət günləri və saati: III gün saat 15⁰⁰.

E-mail ünvanı: babayev. xalıqverdi 58@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş.,Fizuli küç.70 ,

III.Tövsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas:

1. Aqrokimya. Ali nəktəblər üçün dərslik. V.M. Kleçkovski və A.V. Peterburqskinin redaktəsi ilə çıxmış ruscanın birinci nəşrindən tərcümə.Bakı: Maarif, 1966, 536 s.
2. Axundov F.H. Meliorasiya olunmuş torpaqlarda müxtəlif kənd təsərrüfatı bitkiləri əkinlərində gübrələr sisteminin tətbiqinin aqrokimyəvi əsaslarına dair tövsiyələr.Bakı,1990.
3. Bayramov B. İ., Cəfərov Y.Ə. Torpaq, bitki və gübrələrin aqrokimyəvi analiz üsulları.Gəncə,1982.
4. Əliyev T.Ə. Aqrokimyəvi tədqiqat üsulları (Dərs vəsaiti) Gəncə,1993,157 s.
5. Əliyev T.Ə. Aqrokimya. Gəncə: AKTA nəşriyyatı, 2004, 256 s.
6. Əliyev S.,Əyyubov R.,İsdayev R. Bitki, torpaq və gübrələr.Bakı,1981.
7. Hüseynov A. M.,Hüseynov N.V. Torpaq kimyası. Bakı, Qanun nəşriyyatı,Dərslik,2015,584 s.
8. Hüseynov A.M. , Abdullayeva Z.H. Aqrokimyanın ekoloji problemləri və funksiyaları (Dərs vəsaiti) . Gəncə , 2017, 90s.
9. Şəfibəyov Ə.B. Torpaq və bitkilərin aqrokimyəvi analiz üsulları. Bakı,1964, 204 s.
10. Агрохимия / / Б.А.Ягодин., П.Б.Симирнов.,А. В. Петербургский и др.; под редак. Б.А.Ягодина.-2-е изд. Переработ.и доп.-М. : Агропромиздат, 1989-,-639с.
11. Минеев В.Г. // Агрохимия. М. : 2006 , 330с.
12. Минеев В.Г. // Практикум по агрохимии. М. : 2010.

Əlavə:

- 13.Минеев В.Г // Химизация земледелия и природная среда . – М. Агропромиздат, 1990.- 287с.
- 14.Iackson M/L | |Soil chtmical analysis.-1958.
- 15.Schttfftr .F. Und Ulrich B .|| Humus und Humuslwngund. Stuttgart, 1960
- 16.Thomas G .W. // Forms of aluminium in cation txchangers.Transast. of 7 th Intrtn/Congr.of Soil Scitnct. Vol.11.p/64.1960.

IV.Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənlərin tədrisi vacib deyil.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Aqrokimya fənni- kənd təsərrüfatı bitkilərinin qidalanması prosesində bitki, torpaq, iqlim və gübrələr arasındakı qarşılıqlı əlaqədə olan dialektik sistemdir. Gübrələr mineral və üzvi maddələr olub, bitkinin qida elementlərindən ibarətdir. Torpaga gübrə verdikdə, orada qida elementləri çoxalır, bitkinin həyat prosesləri aktivləşir, torpağın xassələri dəyişir. Aqrokimya fənninin başlıca vəzifəsi- əkinçilikdə maddələrin dövriyyəsinə öyrənmək, torpaq və bitkidə əmələ gələn kimyəvi proseslərə təsir tədbirlərini aşkar etməkdən ibarətdir ki, bunlar vasitəsilə bitkilərin məhsulunu yüksəltmək və ya onun tərkibini dəyişdirmək olar. Maddələrin bu dövriyyəsinə insanların müdaxiləsində əsas vasitə gübrələr hesab olunur.

Aqrokimya fənninin əsas məqsədi - gübrələri düzgün tərbiq etməklə kənd təsərrüfatı bitkilərinin məhsuldarlığını və onun keyfiyyətini yüksəltməkdən ibarətdir. Əlverişli aqrotexnika tətbiq edildiyi şəraitdə NPK gübrələrinin təsiredici maddəsinin bir tonu kənd təsərrüfatı bitkilərinin tonlarla məhsulunu artırır.

Müasir aqrokimyanın əsas məzmunu- torpaq münbitliyi, xassələri və bitkilərin qidalanmasının optimallaşdırılması nəzəriyyəsindən başlayaraq, aqrokimyəvi vasitələrdən səmərəli istifadə problemlərinin kompleks qiymətləndirilməsidir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə:Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfli.

-9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;

1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91-100 bal- əla (A)

81-90 bal-çox yaxşı (B)

71-80 bal- yaxşı (C)

61-70 bal- kafi (D)

51-60 bal –qənaətbəxş (E)

51-baldan aşağı- qeyri-kafi (F)

IX. Davranış qaydalarının pozulması:Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X.Təqvim mövzu planı: Mühazirə 30 saat , laborator 30 saat Cəmi: 60 saat

N	Keçirilən <u>mühazirə</u> mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
---	--	------	-------

1	2	3	4
1	Mövzu 1: Aqrokimya fənninin məqsədi, vəzifələri və tədqiqat metodları. Bitkilərin qidalanması, torpaq münbitliyi və gübrələmə haqqında təlimin inkişaf tarixi. Plan: 1.Aqrokimya fənninin məqsədi, vəzifəsi və tədqiqat metodları. 2.Bitkilərin qidalanması, torpaq münbitliyi və gübrələmə haqqında təlimin inkişaf tarixi 3.Münbitliyin formalaşmasında torpağın mineral və üzvi hissəsinin əhəmiyyətli rolu. 4. Münbitlik haqqında müasir təlimin inkişafı.Torpağın münbitlik modelinin qurulma prinsipləri. 5.Bitkilərin qidalanması və aqrokimya elminin inkişafında Azərbaycan və xarici ölkə alimlərinin xidmətləri Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2,3, 4]	2	
2	Mövzu 2: Bitkinin kimyəvi tərkibi və qidalanması. Bitkilərin qidalanmasında makro və mikroelementlərin rolu. Plan: 1.Bitkinin kimyəvi tərkibi. 2.Yaşıl bitkilərin havadan, kök vasitəsilə və kökdənkənar qidalanması. 3. Bitkilərin qidalanmasında makroelementlərin rolu. 4.Bitkilərin qidalanmasında mikroelementlərin rolu. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2, 3]	2	
3	Mövzu 3: Mineral gübrələr. Azotlu gübrələr. Plan: 1.Azotlu gübrələrin təsnifatı. 2. Azotlu gübrələrin effektivliyinin yüksəldilməsi yolları. 3. Azotlu gübrələrin torpaqla qarşılıqlı təsiri. 4. Tez və gec (tədricən təsir edən) azotlu gübrələr. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1, 2, 3]	2	
4	Mövzu 4: Fosforlu gübrələr. Plan: 1. Fosforlu gübrələrin təsnifatı, tərkibi və torpaqla qarşılıqlı əlaqəsi. 2. Suda həll olan fosforlu gübrələr. 3. Suda həll olmayan (limon turşusunun ammonium duzunun qələvi məhlulunda, ya da limon turşusunda həll olan) fosforlu gübrələr. 4. Çətin həll olan fosforlu gübrələr (suda və zəif turşularda həll olmayan) fosfor gübrələri. 5. Fosforlu gübrələrin tətbiqi effektivliyinin yüksəltmək yolları. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1, 2,	2	
5	Mövzu 5: Kaliumlu gübrələr. Plan: 1.Kalium gübrələrinin təsnifatı, tərkibi və torpaqla qarşılıqlı təsiri. 2. Təbii suxur və duzlarından alınan qatı kalium gübrələri. 3. Qatı kalium gübrələri ilə təbii duzların qarışdırılmasından ibarət olan kalium gübrələri. 4. Kül- qiymətli kaliumlu gübrə kimi. 5. Kalium gübrələrinin dozalarının optimallaşdırılması. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1, 2, 3]	2	
6	Mövzu 6: Kompleks gübrələr Plan: 1.Kompleks gübrələrin təsnifatı, tətbiqinin aqronomik və iqtisadi effektivliyi. 2.Mürəkkəb gübrələr, qarışıq gübrələr. 3. Mürəkkəb - qarışıq gübrələr	2	

	4.Maye kompleks gübrələr, 5.Kompleks gübrələrin tətbiqi üsulları və səmərəliliyi. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1, 2, 3]		
7	Mövzu 7. Kalsiumlu, Maqneziumlu və Kükürlü gübrələr.Mikrogübrələr -mikroelement gübrələri. Plan: 1.Kalsium,maqnezium və kükürdün torpaqda ümumi miqdarı və mənimsənilən formaları.Kalsium və maqnezium tərkibli əhəngli gübrələr. 2.Kükürd tərkibli gübrələrin müxtəlif bitkilərə təsiri və səmərəliliyi. 3. Mikrogübrələrin təsnifatı (dəmir, manqan ,bor, sink, mis, molibden, kobalt, xlorlu və natriumlu gübrələr). 4. Dəmir, manqan ,bor və sinkli mikro gübrələrin tətbiqi və səmərəliliyi 5. Mis, molibden, kobalt, xlorlu və natriumlu gübrələrin tətbiqi və səmərəliliyi Mənbə: [Mühazirə materialları, 1, 2, 3]	2	
8	Mövzu 8. Üzvi gübrələr. Peyin şirəsi və quş zılı (peyini). Kompostlar. Plan: 1.Üzvi gübrələr və onların növləri. Peyin və torpaq münbitliyi. Peyinin saxlanması üsulları 2.Peyin şirəsi və quş zılı (peyini). 3.Torflu kompostların hazırlanması və tətbiqi. 4. Peyin-torpaq kompostu. 5.Torf-mineral-ammonium gübrələri (TMAK) hazırlanması və tətbiqi. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1, 2, 3]	2	
9	Mövzu 9. Yaşıl (sideratlar) və bakterial gübrələr. Plan: 1.Yaşıl gübrələrin əhəmiyyəti. Sideratsiya tədbirləri. 2.Müstəqil və sıx (qarışıq) siderat əkinlər. Yaşıl gübrənin üç əsas forması: tam yaşıl gübrə, çalınmış yaşıl gübrə, xora yaşıl gübrə. 3.Bakterial gübrələrin növləri. Nitragin, Azotobakterin, Fosforobakterin preparatlarının hazırlanması və tətbiqi və qaydaları. 4.AMB (Autoxton mikroflora “B”) – kombinəedilmiş bakterial preparatların tərkibi, hazırlanması və gübrə kimi istifadəsi. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1, 2, 3]	2	
10.	Mövzu 10. Turş torpaqların əhənglənməsi, şorlaşmış torpaqların gipslənməsi. Plan: 1.Əhəngli gübrələr.Torpağın turşuluğunun bitkilərə təsiri və əhəngin torpağın reaksiyasına münasibəti. 2.Torpağın əhənglənməyə ehtiyacının müəyyən edilməsi. 3.Şorlaşmış və şorakətləşmiş torpaqların təsnifatı. 4.Şorlaşmaya və şorakətləşməyə qarşı meliorativ tədbirlər Mənbə: [Mühazirə materialları, 1, 2, 3]	2	
11	Mövzu 11. Gübrələrin tətbiqi sisteminin elmi əsasları (gübrələmə sistemi). Plan: 1.Gübrələmə sistemi haqqında ümumi anlayış. Gübrələrin tətbiqi sisteminin məqsədi və elmi əsasları. 2.Növbəli əkində əsas tarla bitkilərinin gübrələmə sisteminin elmi prinsipləri. 3. Üzvi və mineral gübrələrin birlikdə tətbiqi. İqlim şəraiti və gübrələrin tətbiqi. 4. Gübrələmə sistemində bitkiyə verilən gübrə dozalarının müəyyən edilməsi. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1, 2, 3]	2	

12	Mövzu 12: Kənd təsərrüfatı bitkilərin gübrələmə sistemi. Plan: 1.Tarla bitkilərinin gübrələnməsi 2. Kökümeyvəli və köküyumrulu bitkilərin gübrələnməsi 3.Lifli və yağverən bitkilərin gübrələnməsi 4.Tərəvəz və bostan bitkilərinin gübrələnməsi 5. Çəmən, biçənək və çoxillik otların gübrələnməsi	2	
13	Mövzu 13. Kənd təsərrüfatı bitkilərin gübrələmə sistemi. Plan: 1.Tumlu və çəyirdəkli meyvə ağaclarının gübrələnməsi. 2.Subtropik və sitrus meyvə bitkilərinin gübrələnməsi. 3. Qərzəkli bitkilərinin gübrələnməsi. 4. Subtropik texniki bitkilərin gübrələnməsi Mənbə: [Mühazirə materialları, 1, 2, 3]	2	
14	Mövzu 14: Aqrokimyada tarla və vegetasiya təcrübələri. Plan: 1.Gübrələrlə tarla təcrübəsinin qoyulması sxemi, proqramı, planı və texnikası. 2.Aqrokimyəvi kartoqramların tərtib edilməsi və istifadəsi. 3.Məhsuldarlığın hesaba alınması (uçotu). 4.Təcrübə nəticələrinin aqronomik və riyazi üsullarla işlənməsi. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1, 2, 3]	2	
15	Mövzu 15: Aqrokimyanın ekoloji problemləri və gübrələrin tətbiqinin iqtisadi səmərəliliyi Plan: 1.Gübrələrdən səmərəsiz istifadənin insan sağlamlığına təsiri.Gübrələrlə çirklənmənin neqativ nəticələri. 2.Ekoloji təhlükəsiz məhsul istehsalı.Nitratlar və onların törəmələrinin insan orqanizminə təsirinin azaldılması yolları. 3. Gübrələrin təsirinin iqtisadi cəhətdən qiymətləndirilməsi. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1, 2, 3]	2	
	Cəmi:	30	

Laboratoriya məşğələsi

S/s	Məşğələlərin mövzuları	Saat	Tarix
1	Laboratoriya işlərinin təşkili və texnikası. Laboratoriyada aqrokimyəvi tədqiqatlar haqqında məlumat. Gübrələrlə işlədikdə təhlükəsizlik texnikası. Bitkidə gübrələrin təsirini və məhsulun keyfiyyətini öyrənmək üçün bitki analizləri. Torpaqların aqrokimyəvi xüsusiyyətləri. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2, 3,11,13,15]	2	
2	Torpağın əhəngə və gipslənməyə tələbatının müəyyənəşdirilməsi. Əhəng və gips normalarının hesablanması. Azotlu,fosforlu,kaliumlu gübrələrin keyfiyyət analizi. Gübrələrin verilmə dozası. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2, 3,11,13,15]	2	
3	Azərbaycanın əsas torpaq tiplərində mikrogübrələrin ümumi və mütəhərrik formalarının təyini üsulları. Mürəkkəb gübrələrdə azot, fosfor və kaliumun təyini. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2, 3,11,13,]	2	
4.	Üzvi gübrələr. Yerli gübrələrin analizi. Mənbə: [Mühazirə materialları, 2, 4,6,8,15,17]	2	
5	Peyin, peyin şirəsi, kompost, quş zılı və yaşıl gübrələrdə azotun təyini.	2	

6	Fosfor və kaliumun təyini.	2	
7	Kompostlar. Torf komposları	2	
8	Yaşıl gübrələrin öyrənilməsi.	2	
9	Yeni yerli gübrə ehtiyatlarının öyrənilməsi.	2	
10	Bakterial gübrələr. Bioloji preparatların hazırlanması. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2, 3,11,13,15]	2	
11	Aqrokimyəvi tədqiqat üsulları tarla təcrübələr Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2, 3,11,13,15]	2	
12	Aqrokimyəvi tədqiqat üsulları vegetasiya təcrübələr	2	
13	Aqrokimyəvi tədqiqat üsulları lizimetrik təcrübələr	2	
14	Aqrokimyəvi tədqiqatda nişanlanmış atomlar üsulu. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2, 3,11,13,15]	2	
15	Aqrokimyəvi kartoqramların və tarla pasportların tərtibi. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2, 3,11,13,15]	2	
	Cəmi:	30	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Fənnin öyrənilməsi nəticəsində tələbə bilməlidir: gübrələrin düzgün tətbiqi, gübrə normaların hesablanması, verilmə üsulları, saxlanması, daşınması və verilməsinin mexanikləşdirilməsi məsələlərinə xüsusi əhəmiyyət kəsb etməlidir;

- tələbə azot, fosfor və kalium gübrələrini tanımalı və onların tərkibindəki qida maddələrinin miqdarını və keyfiyyətini bilməlidir;
- müasir dövrdə kompleks gübrələrin tətbiqi geniş vüsət aldığı üçün (iqtisadi cəhətdən əlverişli olduğuna görə) buna xüsusi diqqət yetirməlidirlər.

XII.Fənn üzrə təlim nəticələri:

FTN 1.Bitkilərin qidalanması,tipləri,növləri (havadan-fotosintez və kökdən-mineral),bitkilərin qidalanmasında sinerginizm və antoqonizim ,qidalanmada kimyəvi elementlərin əhəmiyyətini öyrənməli

FTN 2.Gübrələrin optimallaşdırılması,iqtisadi və energetik səmərəliliyi hesablamağı bacarmalı

XIII.Tələbənin fənn haqqında fikirləri:

XIV: I Kollektiv sualları:

- 1.Aqrokimya fənninin məqsədi, vəzifəsi və tədqiqat metodları.
- 2.Bitkilərin qidalanması, torpaq münbitliyi və gübrələmə haqqında təlimin inkişaf tarixi
- 3.Bitkinin kimyəvi tərkibi.
- 4.Bitkilərin qidalanmasında makroelementlərin rolu.
- 5.Bitkilərin qidalanmasında mikroelementlərin rolu.
- 6.Azotlu gübrələrin təsnifatı.
- 7.Fosforlu gübrələrin təsnifatı, tərkibi və torpaqla qarşılıqlı əlaqəsi.
- 8.Kalium gübrələrinin təsnifatı, tərkibi və torpaqla qarşılıqlı təsiri.
- 9.Kompleks gübrələrin təsnifatı, tətbiqinin aqronomik və iqtisadi effektivliyi.
10. Dəmir, manqan ,bor və sinkli mikro gübrələrin tətbiqi və səmərəliliyi

II Kollektiv sualları

- 1.Gübrələmə sistemində bitkiyə verilən gübrə dozalarının müəyyən edilməsi.
- 2.Tarla bitkilərinin gübrələnməsi
- 3.Tərəvəz və bostan bitkilərinin gübrələnməsi
- 4.Tumlu və çəyirdəkli meyvə ağaclarının gübrələnməsi
- 5.Subtropik və sitrus meyvə bitkilərinin gübrələnməsi.

- 6.Şorlaşmış və şorakətləşmiş torpaqların təsnifatı.
- 7.Şorlaşmaya və şorakətləşməyə qarşı meliorativ tədbirlər
- 31.Gübrələmə sistemi haqqında ümumi anlayış. Gübrələrin tətbiqi sisteminin məqsədi və elmi əsasları.
- 8.Növbəli əkində əsas tarla bitkilərinin gübrələmə sisteminin elmi prinsipləri.
9. Üzvi və mineral gübrələrin birlikdə tətbiqi. İqlim şəraiti və gübrələrin tətbiqi.
10. Gübrələmə sistemində bitkiyə verilən gübrə dozalarının müəyyən edilməsi.

XV.İmtahan sualları:

-- blok 1 --

- 1.Aqrokimya fənninin məqsədi, vəzifəsi və tədqiqat metodları.
- 2.Bitkilərin qidalanması, torpaq münbitliyi və gübrələmə haqqında təlimin inkişaf tarixi
- 3.Münbitliyin formalaşmasında torpağın mineral və üzvi hissəsinin əhəmiyyətli rolu.
- 4.Bitkilərin qidalanması və aqrokimya elminin inkişafında Azərbaycan və xarici ölkə alimlərinin xidmətləri
- 5.Bitkinin kimyəvi tərkibi.
6. Bitkilərin qidalanmasında makroelementlərin rolu.
- 7.Bitkilərin qidalanmasında mikroelementlərin rolu.
- 8.Azotlu gübrələrin təsnifatı.
- 9.Tez və gec (tədricən təsir edən) azotlu gübrələr.
- 10.Fosforlu gübrələrin təsnifatı, tərkibi və torpaqla qarşılıqlı əlaqəsi.

-- blok 2 --

11. Suda həll olan fosforlu gübrələr
- 12.Kalium gübrələrinin təsnifatı, tərkibi və torpaqla qarşılıqlı təsiri.
13. Təbii suxur və duzlarından alınan qatı kalium gübrələri.
- 14.Kompleks gübrələrin təsnifatı, tətbiqinin aqronomik və iqtisadi effektivliyi.
15. Mürəkkəb - qarışıq gübrələr
- 16.Maye kompleks gübrələr,
17. Dəmir, manqan ,bor və sinkli mikro gübrələrin tətbiqi və səmərəliliyi
- 18.Üzvi gübrələr və onların növləri. Peyin və torpaq münbitliyi. Peyinin saxlanması üsulları
- 19.Peyin şirəsi və quş zıllı (peyini).
- 20.Torflu kompostların hazırlanması və tətbiqi

-- blok3 --

21. Peyin-torpaq kompostu
- 22.Torf-mineral-ammonium gübrələri (TMAK) hazırlanması və tətbiqi.
- 23.Yaşıl gübrələrin əhəmiyyəti. Sideratsiya tədbirləri.
- 24.Müstəqil və sıx (qarışıq) siderat əkinlər. Yaşıl gübrənin üç əsas forması: tam yaşıl gübrə, çalınmış yaşıl gübrə, xora yaşıl gübrə.
- 25.Bakterial gübrələrin növləri. Nitragin, Azotobakterin, Fosforobakterin preparatlarının hazırlanması, və tətbiqi və qaydaları.
- 26.AMB (Autoxton mikroflora "B") – kombinə edilmiş bakterial preparatların tərkibi, hazırlanması və gübrə kimi istifadəsi.
- 27.Əhəngli gübrələr.Torpağın turşuluğunun bitkilərə təsiri və əhəngin torpağın reaksiyasına münasibəti.
- 28.Torpağın əhənglənməyə ehtiyacının müəyyən edilməsi.
- 29.Şorlaşmış və şorakətləşmiş torpaqların təsnifatı.
- 30.Şorlaşmaya və şorakətləşməyə qarşı meliorativ tədbirlər

-- blok 4 --

- 31.Gübrələmə sistemi haqqında ümumi anlayış. Gübrələrin tətbiqi sisteminin məqsədi və elmi əsasları.
- 32.Növbəli əkində əsas tarla bitkilərinin gübrələmə sisteminin elmi prinsipləri.
33. Üzvi və mineral gübrələrin birlikdə tətbiqi. İqlim şəraiti və gübrələrin tətbiqi.
34. Gübrələmə sistemində bitkiyə verilən gübrə dozalarının müəyyən edilməsi.
- 35.Tarla bitkilərinin gübrələnməsi
36. Kökümeyvəli və köküyumrulu gübrələnməsi
- 37.Lifli və yağverən bitkilərin gübrələnməsi
- 38.Tərəvəz və bostan bitkilərinin gübrələnməsi

39. Çəmən, biçənək və çoxillik otların gübrələnməsi
40. Tumlu və çəyirdəkli meyvə ağaclarının gübrələnməsi.

-- blok 5 --

41. Subtropik və sitrus meyvə bitkilərinin gübrələnməsi.
42. Qərzəkli bitkilərinin gübrələnməsi.
43. Subtropik texniki bitkilərin gübrələnməsi
44. Gübrələrlə tarla təcrübəsinin qoyulması sxemi, proqramı, planı və texnikası.
45. Aqrokimyəvi kartoqramların tərtib edilməsi və istifadəsi.
46. Məhsuldarlığın hesaba alınması (uçotu).
47. Təcrübə nəticələrinin aqronomik və riyazi üsullarla işlənməsi.
48. Gübrələrdən səmərəsiz istifadənin insan sağlamlığına təsiri. Gübrələrlə çirklənmənin neqativ nəticələri.
49. Ekoloji təhlükəsiz məhsul istehsalı. Nitratlar və onların törəmələrinin insan orqanizminə təsirinin azaldılması yolları.
50. Gübrələrin təsirinin iqtisadi cəhətdən qiymətləndirilməsi.

“Aqrokimya” fənnin sillabusu 050709 -“Torpaqşünaslıq və aqrokimya” ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus «Aqrar elmlər» kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir
(12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 01)

Fənn müəllimi:



dos. X.Y. Babayev

Kafedra müdiri:



dos. İ.C. Kərimov